

» chorum excusari, si psalmos graduales et poenitentiales,
» et officia B. M. et defunctorum non recitent. »

Not. seclusa peculiari consuetudine, prædicta non esse anticipanda in præcedentem diem, licet etiam anticipetur matutinum officii currentis, quia sunt onus diei (1).

Quoad modum legendi officium parvum B. M. V. vid. dec. S. R. C. 2 Ap. 1718, n. 3755-3905; 16 Jul. 1866, Cenomanen; *Revue des sciences ecclésiast.* tom. XV, fol. 80, et tom. IX, fol. 573.

APPENDIX.

DE CÆREMONIIS IN OFFICIO DIVINO SERVANDIS.

376. Generaliter notanda sunt sequentia :

1° Cum missale et breviarium Romanum cæremonias divini officii parce præscribant; recurrendum esse ad cæremoniale Episcoporum, in quo ritus et cæremoniæ celebrandi missas, vespervas et alia divina officia continentur, juxta bullas Clementis VIII, Innocentii X et Benedicti XIII in principio cæremonialis positas, in quibus dicitur : « Cære-
» moniale Episcoporum omnibus ecclesiis, præcipue autem
» metropolitanis, cathedralibus et collegiatis perutile ac
» necessarium. » Et paulo inferius : « Quasumque personas,
» quæ sacerdotalia munera exercere, aut alia quæcumque
» in ipso cæremoniali contenta facere aut exequi debent, ad
» ea peragenda et præstanda juxta hujus cæremonialis for-
» mam et præscriptum teneri... perpetuo statuimus et ordi-
» namus. »

2° « Proprios mores unamquamque habere ecclesiam, et
» laudabiles consuetudines, quas non tolli a cæremoniali
» Romano, neque a rubricis breviarii, sæpius declaravit

(1) S. R. C. 31 Aug. 1839, n. 4728-4874, 3.

» S. R. C. : sed videant Episcopi, ne ita pugnent cum uni-
» versali Ecclesia, ut peritorum judicio minus sint laudabiles
» consuetudines (1). »

3° In statione et sessione, et proinde in aliis, uniformitatem semper fore servandam (2).

4° Infra publicum officium divinum ad elevationem ss. Sacramenti in missis privatis, quæ ad altaria vicina celebrantur, « non esse genuflectendum, ne sacra... interrumpantur, sed » ad evitandum scandalum, quod in populo et adstantibus » causari posset ob non genuflexionem, esse omittendam » pulsationem campanulæ in elevatione SS^m in dictis missis » privatis (3). » Si autem pulsatio campanulæ omittenda sit ad elevationem, eo magis omittenda erit ad *Sanctus, Pater noster*, et *Domine non sum dignus*.

5° Stantes semper habere caput detectum, sedentes vero coopertum, nisi caput sit inclinandum, aut ss. Sacramentum sit expositum.

6° Quodcumque per organum aliquid suppletur, aut cantari figuratur; ab aliquo de choro intelligibili voce pronuntiandum esse id, quod per organum suppletur (4).

7° Regulare esse, ut primus versus seu stropha canticorum et hymnorum, item ultima stropha hymnorum, et pariter ille versus seu stropha, sub qua est genuflectendum aut solum caput inclinandum, cantentur a choro, et per solum organum non suppleantur; etiamsi versus immediate præcedens a choro pariter decantatus fuerit (5).

8° In accessu et transitu majoris altaris, si tabernaculum habeatur, omnes genuflectere debere; et si tabernaculum non habeatur, celebrantem et canonicos ecclesiæ cathedralis profundam corporis inclinationem facere, alios autem quoscumque clericos et sacerdotes genuflectere debere (6).

(1) Gavantus sect. X, c. 2, n. 1.

(2) S. R. C. 24 Maji 1659, n. 1835-1982.

(3) S. R. C. 5 Mart. 1667, n. 2246-2397.

(4) Cærem. Ep. lib. 1, c. 28, n. 7.

(5) Cærem. ibidem, n. 6.

(6) Cærem. Ep. lib. 1, c. 18, n. 3. Vid. tom. 1, n. 119.

9° Quam maxime convenire, ut officium, si cantetur aut publice fiat, licet ex sola devotione, fiat non tantum cum attentione et devotione, sed etiam cum omnibus orationibus et commemorationibus, prout in breviario Romano et directorio diocesano præscribitur. De festo tamen alicujus sancti, qui in loco particulari celebratur, vesperæ ex devotione cantari possunt, licet de eodem juxta rubricas non sint dicendæ; ita tamen ut per easdem vesperas oneri recitationis horarum canonicarum non satisfiat (1).

10° Ad asteriscum in recitatione horarum canonicarum etiam sine cantu, pausam omnino servandam esse, non obstante quacumque in contrarium consuetudine (2).

377. Quo colore et quibus paramentis in divino utendum est officio?

R. 1° Utendum est colore officii diei currentis, etiam in vesperis et completorio, si integræ vesperæ sint de eodem; si autem vesperæ integræ vel a capitulo sint de sequente in vesperis et completorio utendum est colore officii diei sequentis.

2° Utendum est, etiam a celebrante, non Episcopo, et omnibus aliis, habitu choralis tantum, id est, superpelliceo, vel rochetto, sed hoc tantum ab iis, quibus de jure vel ex privilegio competit (3). Celebrans desuper utitur pluviali in laudibus et vesperis solemnibus (4), non autem in aliis horis, nisi in solemnioribus diebus ad lectiones tertii nocturni in matutino (5); alba autem uti non potest (6), nisi intra quadagesimam vesperæ immediate post missam cantentur (7). Neque unquam adhibenda est stola a celebrante, paroco aut aliis (8), ita ut consuetudo stolam adhibendi, abusus omnino eliminandus declaretur (9).

(1) S. R. C. 11 Sept. 1841, n. 4787-4933.

(2) S. R. C. 9 Jul. 1864, n. 5332.

(3) Vid. tom. 1, n. 160.

(4) Rub. gen. missalis tit. XIX, n. 3.

(5) Cærem. Ep. lib. 2, c. 6, n. 15, et dec. 13 Junii 1676, n. 2639-2791, 1.

(6) S. R. C. 13 Jul. 1658, n. 1763-1910, 3; 27 Aug. 1836, n. 4637-4786.

(7) S. R. C. 8 Maji 1883, Marianopolitana, n. 5871 ad III.

(8) S. R. C. 7 Sept. 1658, n. 1768-1915; 7 Sept. 1816, n. 4374-4524; 16 Dec. 1828, n. 4496-4645, 3.

(9) Dec. gen. cit. 7 Sept. 1816. Vid. tom. 1, n. 157.

Assistentes in vesperis et laudibus solemnibus induuntur pluvialibus (1). Quamvis autem diaconus et subdiaconus, qui solummodo missis inserviunt, non sint adhibendi, neque in vesperis (2); in rescripto tamen S. R. C. (3) arbitrio Episcopi quoad ecclesiam Lucanam relinquitur, quod diaconus et subdiaconus in vesperis assistentes, ex consuetudine pluvialibus vel tunicella et dalmatica induantur.

378. Rubricæ quoad tempus standi, sedendi et genuflectendi in choro servandæ sunt (4).

Sedendum est in officio divino : 1° infra psalmos ab incepto primo versu primi psalmi usque ad finitam antiphonam post ultimum psalmum, nisi habeatur consuetudo standi, quæ consuetudo, cum sit laudabilis, retineri potest. Item laudabilis est consuetudo, ut symbolum *Quicumque* in prima astantibus recitetur (5). 2° Sedendum est infra lectiones et responsoria matutini, excepto textu evangelii ante homiliam, ad quod omnes stant, sicut etiam ad lectiones in officio parvo B. M. V. in adventu, quia sunt ex evangelio. 3° Sedendum est infra antiphonam ante et post cantica *Magnificat* et *Benedictus* (6) : 4° infra lectionem martyrologii. Si tamen expositum sit ss. Sacramentum, « conveniens esset, ut ob » reverentiam tanti Sacramenti, omnes præsentis, durante » officio, starent semper, detecto capite, et numquam » sedent. Quod si ob longitudinem officii præstare non poterunt; » non omittant saltem in signum reverentiæ detecto capite, » divinis officiis assistere (7). »

379. Standum est semper sub reliquis, sub quibus non est sedendum, nisi sit genuflectendum : scilicet standum est : 1° infra *Pater, Ave* et *Credo* ante, infra et post officium,

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 1.

(2) S. R. C. 22 Mart. 1631, n. 760-907, 2, et 2 Jul. 1661, n. 1957-2104.

(3) 31 Aug. 1793, n. 4307-4456.

(4) S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4529-4678, 1. Vid. Prax. Pont. tom. 1, n. 245, et seq.

(5) S. R. C. 23 Dec. 1624, apud Analecta n. 627, et Bauldry p. 2, c. 2, n. 9.

(6) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, 5, 6, 7 et 8.

(7) Cærem. Ep. lib. 2, c. 33, n. 33; S. R. C. 28 Julii 1876, n. 5673, III.

præterquam infra preces feriales, preces in officio defunctorum, et præter illa, quæ dicuntur in fine completorii, ubi est genuflectendum, exceptis dominicis et tempore paschali quando infra illa in fine completorii est standum, sicut infra antiphonam B. M. V. (1). 2° Standum est ab initio omnium horarum usque ad inceptum primum versum primi psalmi. 3° In fine omnium horarum a finita antiphona ultimi psalmi usque ad finem, etiam sub precibus dominicalibus in prima et completorio, et sub antiphona B. M. V. in dominicis et tempore paschali, excepta antiphona ad *Magnificat* et *Benedictus*, sub qua est sedendum. 4° Standum est ad textum evangelii ante homiliam, ad *Te Deum*, ad versus post psalmos nocturnorum, ad absolutiones et benedictiones primas cujusque nocturni.

Celebrans etiam ad singulam benedictionem cujuslibet lectionis assurgere, et stans benedicere debet (2); et tunc, ut plures censeant, convenit, ut omnes quoque in ejus reverentiam surgant; ita ut, illo surgente, omnes semper surgant: verum S. R. C. (3) decrevit, quoties divina stare non exigunt, uti hic, ab omnibus æqualiter sedendum esse, nisi alia sit ecclesiæ consuetudo (4).

Lectionem cantans, stans benedictionem petit, et lectionem recitat.

380. Genuflectendum est infra officium utroque genu: 1° infra invitatorium ad verba *Venite, adoremus et proci-damus ante Deum*, a cantoribus et omnibus aliis; quibus dictis omnes surgunt et prosequuntur *Ploremus coram Domino* (5).

2° Infra *Te Deum* sub toto versu *Te ergo quæsumus*, et infra quatuor sequentes hymnos (6), scilicet *Veni Creator*, et

(1) Gavantus sect. 10, c. 1, n. 4.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. VI, n. 12.

(3) 24 Maji 1659, n. 1835-1982.

(4) 15 Jan. 1661, n. 1948-2095.

(5) Cærem. Ep. lib. 2, c. VI, n. 8.

(6) S. R. C. 31 Jul. 1665, n. 2198-2345, 14.

Ave maris stella sub prima stropha integra; *Pange lingua* ad *Tantum ergo* sub integra stropha usque ad *Genitori* (1) sed tantum coram ss. Sacramento exposito vel saltem recondito in tabernaculo, si talis sit ecclesiæ consuetudo (2); item infra hymnum *Vexilla regis* sub tota stropha *O Crux ave*. His quatuor hymnis communiter additur hymnus *Verbum supernum*, infra quem est genuflectendum ad totam stropham *O salutaris hostia*, ss. Sacramento exposito vel saltem recondito in tabernaculo.

3° Genuflectendum est utroque genu infra preces feriarum adventus, quadragesimæ, quatuor temporum, et omnium vigiliarum in quibus preces feriales dicuntur. Celebrans manet genuflexus usque ad *Dominus vobiscum* exclusive ante primam orationem, et alii omnes usque ad *Benedicamus Domino* post ultimam orationem; tunc omnes surgunt, nisi addenda sit antiphona finalis B. M. V. et infra illam sit genuflectendum. Item genuflectendum est infra preces in officio defunctorum et psalmis gradualibus.

4° Infra antiphonam finalem B. M. V. exceptis toto tempore paschali et omnibus dominicis, ut dictum est num. 373. Solus officium faciens post dictum versum ante orationem surgit, et stando orationem dicit.

5° Juxta plures ad *Pater, Ave* et *Credo* in fine completorii, exceptis dominicis et tempore paschali.

6° Infra orationem ad altare ab omnibus, dum solemniter ad officium accedunt, aut eo finito discedunt.

7° Infra psalmos pœnitentiales et litanias omnium sanctorum, solo celebrante ad orationes surgente;

2. Genuflectendum est unico genu a lectore, nisi sit canonicus ecclesiæ cathedralis aut celebrans paratus, in fine lectionum matutini et lectionum brevium primæ et completorii, dum dicit *Tu autem Domine miserere nobis*. 2° A celebrante in accessu et transitu altaris si ss. Sacramenti

(1) S. R. C. 14 Nov. 1676, n. 2653-2805, 7.

(2) S. R. C. 4 Aug. 1663, n. 2103-2250, 2.

habeatur tabernaculum; et ab aliis, qui non sunt canonici ecclesiæ cathedralis, semper unico genu ante crucem est genuflectendum, etiamsi tabernaculum non habeatur.

381. Caput inclinandum est in officio : 1° infra totum versum *Gloria Patri* (1) : 2° in fine hymnorum, in quibus ss. Trinitas nominatur (2) : 3° ad nomina Jesu, Mariæ et Sancti, cujus fit officium vel specialis commemoratio : 4° ante lectiones, dum lector dicit *Jube Domne* versus officium facientem, donec benedictionem acceperit.

Profunda corporis inclinatio facienda est infra *Confiteor* in prima et completorio, usque ad *Misereatur* inclusive; 2° a celebrante in accessu altaris, et in recessu ab eodem, si tabernaculum, non habeatur.

382. Os pollice signandum est initio matutini ad *Domine labia* etc. (3), et ut usus habet, ad orationem præparatoriam *Aperi Domine*. Item pectus signandum est in completorio ad *Converte nos Deus*, si talis sit consuetudo (4).

Crux manu facienda est : 1° ad initium omnium horarum, dum dicitur *Deus in adjutorium* (5) ita distribuendo verba, ut ad unumquodque tangantur partes signandæ; non autem ubi hæc verba in prima ter dicuntur, neque in precibus ferialibus primæ : 2° ad *Adjutorium* ante confessionem primæ et completorii (6) : 3° ad *Indulgentiam* post confessionem primæ et completorii (7) : 4° in fine completorii ad *Benedicat et custodiat*, dum dicitur *Pater* etc. et in fine primæ dum dicitur *Dominus nos benedicat* etc. 5° Ad *Magnificat* et *Benedictus* signum crucis ab omnibus faciendum est tam in choro quam extra eum juxta laudabilem

(1) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 38.

(2) Idem dec. ad 40, et cærem. Ep. lib. 2, c. VI, n. 8; Bauldry p. 2, c. 4, n. 2.

(3) Rub. tit. XIII, n. 1.

(4) S. R. C. 13 Ap. 1867, n. 5380.

(5) Rub. tit. XIII, n. 1.

(6) Rub. tit. XV, n. 2.

(7) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 39.

communem praxim, ubi hæc viget (1). 6° In completorio ad *Nunc dimittis*, si ea sit consuetudo (2).

Quænam in officio secreto dicenda sint, vide num. 360.

DE CÆREMONIIS IN VESPERIS, MATUTINO ET ALIIS OMNIBUS HORIS.

383. *Vesperæ.* Ad vespas solemnes in altari accenduntur sex candelæ, ad minus autem solemnes quatuor, et ad non solemnes duæ sufficiunt (3). Idem dicendum est de laudibus. Ad parvas horas duæ ordinarie sunt accendendæ.

Ad vespas solemnes celebrandas procedunt ad altare primo duo acolythi cum candelis accensis, deinde ceremoniarius, tum alii clerici bini et bini, mox pluvialibus parati, postremo celebrans medius inter duos ultimos pluvialibus indutos seu assistentes, qui fimbrias anteriores pluvialis celebrantis parumper elevant : soli parati cooperto capite et junctis manibus incedunt. Cum perveniunt ad altare, stant linea recta ante altare, celebrans in medio, pluvialibus induti seu assistentes ab ejus dextris et sinistris, et acolythi postremi, hinc inde a lateribus, reliqui autem omnes bini post eos : facta altari debita reverentia, celebrans et assistentes flectunt utroque genu super infimum gradum, genuflexique parumper orant (interim orationem *Aperi Domine* recitare possunt); reliqui autem omnes reverentia facta, vel ibidem genuflexi cum celebrante orant, vel mox discedunt ad chorum, ubi in locis suis genuflexi orant, donec celebrans surgit; ceroferarii vero accedunt ad latera altaris, cereos extinguunt, candelabra super gradum vel planum deponunt (4); tunc cum aliis genuflexi orant, et in chorum ad loca sua

(1) S. R. C. 20 Dec. 1861, n. 5339.

(2) S. R. C. 13 Ap. 1867, n. 5380.

(3) Merati sect. X, c. 3, n. 4.

(4) Cærem. Ep. lib. 2, c. III, n. 1 et 2.

discedunt. Oratione facta, celebrans et assistentes surgunt, altari iterum debitam reverentiam faciunt et accedunt ad præparata loca in cornu epistolæ. Celebrans ibi paululum sedet, assistentes vero seu pluvialibus induti stant ante eum in plano; et cum per cæremoniarium fit signum inchoandi, surgit celebrans, surgentibus omnibus in choro. Tum stantes secreto dicunt *Pater et Ave*: quibus dictis celebrans cantat *Deus in adjutorium*, se signando. Incepto primo versu primi psalmi omnes sedent. Finitis psalmis, dum repetitur ultima antiphona, acolythi cum candelis iterum accensis, ad celebrantem accedunt, et hinc inde ad latus ejus in plano chori assistunt. Cantata ultima antiphona, celebrans et omnes alii surgunt. Hymno incepto, acolythi recedunt, deponunt candelabra, candelis accensis manentibus, et stant in locis suis. Hymno expleto, duo simul cantant versum in medio chori ante altare, cui chorus respondet. Incepta antiphona ad *Magnificat*, omnes sedent, si sit festum duplex, et cum inchoatur *Magnificat*, surgunt. Tum Celebrans cum assistentibus, deposito bireto et detecto capite in honorem cantici, ac junctis manibus, accedit ad altare, cui omnes debitam reverentiam faciunt: qua reverentia facta, cum duobus assistentibus ad medium altaris ascendit, illud osculatur ut alias in missa, et mox faciem vertit ad cornu epistolæ, ubi thuriferarius thuribulum illi offert: imponit thus, illud benedicit, et altare incensat eo prorsus modo, quo ad initium missæ ante introitum præscribitur. Incensato altari, reddit thuribulum in cornu epistolæ, redit ad medium altaris, eique debitam facit reverentiam, tum descendit ante infimum gradum, iterum altari debitam facit reverentiam, et redit ad locum, unde venerat: ibi triplici ductu incensatur ab assistente, vel si non adsit assistens, a thuriferario, qui deinde alios incensat duplici aut unico ductu, prout convenit, sub *Gloria Patri* subsistens et caput inclinans, semperque cessans a thurificatione, dum *Dominus vobiscum* ante orationem incipitur. Cum antiphona post *Magnificat* repetitur, omnes sedent; et interim acolythi cum candelis accensis ad celebrantem accedunt, eique assistunt ut ad capitulum.

Expleta antiphona, omnes surgunt. Celebrans junctis manibus cantat *Dominus vobiscum* et orationem cum sua conclusione, unam aut plures, et postea *Dominus vobiscum*; tum duo in medio chori altiori voce cantant *Benedicamus*, et celebrans remissiori voce subdit *Fidelium animæ*, sine cruce facienda. Tum si completorium subsequatur, celebrans cum assistentibus, ceroferarii, et cæremoniarium discedunt ad sacristiam ordine quo venerunt. Si vero completorium non sequatur, tunc dum *Dominus vobiscum* post orationem repetitur, ceroferarii ad altare redeunt, et candelabra suo loco reponunt (1). Dicto versu *Fidelium animæ*, stando et secreto dicitur *Pater noster*; quo finito celebrans mediocri voce dicit *Dominus det nobis*, et eadem voce incipit et prosequitur antiphonam B. M. V., versum, orationem et *Divinum auxilium*, stando aut genuflectendo, ut dictum est num. 373; si autem sit genuflectendum, solus celebrans ad orationem surgit. Deinde eodem modo et ordine, quo ad altare et chorum venerunt, discedunt. Pro brevi oratione ad altare sub genuflexione facienda, oratio *Sacrosanctæ* dici potest. *Vid. Praxis Pontif.* tom. II, n. 33-61.

Si vespere cantentur a solo celebrante sine assistentibus paratis, celebrans eodem modo accedit ad altare, sedet eodem loco, eadem cantat, et altare thurificat, ministrante thuriferario et pluviale elevante cum cæremoniarium si adsit, vel alio acolytho si habeatur: si autem pluviali non sit paratus, incensatio est omittenda (2).

384. Completorium. Ad completorium semper minor luminum numerus, quam ad vespere est accendendus, nisi immediate post vespere cantetur: nec enim convenit, ut lumina ad vespere accensa, ad completorium extinguantur (3).

Lector cantat *Jube, domne* cum capitis inclinatione versus celebrantem, et post cantatum a celebrante *Noctem quietam*

(1) Cærem Ep. lib. 2, c. 1, n. 17.

(2) Cærem. Ep. lib. 2, c. 3, n. 17, et S. R. C. 16 Ap. 1853, n. 5183, 25.

(3) Lohner p. 3, tit. 4, n. 4.

erectus versus altare *Fratres, sobrii estote*, genuflectendo versus altare, dum in fine dicit *Tu autem Domine*. Celebrans cantat *Adjutorium*, sub quo crux formatur: tum ab omnibus dicitur *Pater noster* totum secreto; deinde celebrans et chorus alternatim faciunt confessionem, sese inclinando, cum debitis erga se invicem reverentiis, et pectus percutiendo ad *Mea culpa*. Celebrans dicens absolutionem, crucem format. Item Celebrans cantat *Converte, Deus in adjutorium*, capitulum, *Dominus vobiscum* ante et post orationem, orationem, *Benedicamus, Benedicat et custodiat*, et antiphonam B. M. V. ut dictum est ad vespas. Non fit altaris incensatio ad canticum *Nunc dimittis*. Vid. *Praxis Pontif.* tom. II, n. 65.

385. Matutinum. Si omnes simul ad officium accedant, præcedunt: 1° magister cæremoniarum, 2° duo cantores, 3° presbyter facturus officium, 4° sequuntur alii bini, primum digniores, et deinde minus digni. Cum pervenerint ad altare, omnes genuflexi aliquantum orant, et deinde accedunt ad sua respectiva loca (1). Secreto et stando dicitur *Pater, Ave* et *Credo*. Deinde celebrans cantat in tono competenti *Domine labia* signando os, et eodem tono *Deus in adjutorium* faciendo crucem. In invitatorio ad verba *Venite, adoremus, et procidamus ante Deum*, omnes genuflectunt, et mox surgentes prosequuntur *Ploremus coram Domino*. Omnes stant ab initio usque ad primum versum primi psalmi, quo intonato omnes sedent usque ad versum post psalmos, quo incepto omnes surgunt. Deinde celebrans cantat *Pater noster. Et ne nos inducas*, et absolutionem. Tum cantaturus lectionem petit benedictionem, caput versus celebrantem profunde inclinans, donec benedictionem acceperit. Responso *Amen* post benedictionem, celebrans et omnes alii sedent sub lectionibus et responsoriis, excepto solo lectionem cantante, qui stat; celebrans tamen ad singulam benedictionem assurgere, et stans benedicere debet, ut dictum est num. 379.

(1) Cærem. Ep. lib. 2, c. VI.

Post lectionem cantans *Tu autem Domine*, flectit unico genu versus altare. Idem servatur in secundo et tertio nocturno, hoc excepto, quod omnes infra textum evangelii ante homiliam stare debeant. Ultimam lectionem cantat celebrans, ad quam ipse, quisquis sit, etiam petit benedictionem, dicendo *Jube, domne* et non *Domine*, cui dignior respondet *Ad societatem*, ut dictum est n. 330. Solus Episcopus, si non adsit major se, dicit *Jube, Domine*, cui chorus absolute respondet *Amen*. Hymnus *Te Deum* stando cantatur, et infra versum *Te ergo quæsumus* genuflectitur. Vid. *Praxis Pontif.* tom. II, n. 67 et 68.

386. *Laudes* celebrantur eodem modo et ritu ac vespæ et in illis eadem observantur quoad sessionem, incensationem, et alia, de quibus supra ad vespas dictum est.

387. In parvis horis ordinarie nulla solemnitas adhibetur. Celebrans cantat *Deus in adjutorium*, capitulum, orationem, *Dominus vobiscum* ante et post orationem, *Benedicamus, Fidelium animæ*, antiphonam B. M. V. si dicenda sit, ut supra ad vespas dictum est. Sedendum est ab incepto primo versu primi psalmi usque ad finitam antiphonam post psalmos; alias standum est, nisi dicendæ sint preces feriales, sub quibus est genuflectendum. Vid. *Praxis Pontif.* tom. II, n. 71.

Not. ad hebdomadarium seu celebrantem spectare private quoad alios, non obstante quacumque contraria consuetudine, dicere *Pater noster, Domine labia mea, Deus in adjutorium*, absolutiones, benedictiones, capitula, preces, orationes, *Adjutorium nostrum*, confessionem, in prima *Dominus nos benedicat*, in completorio *Benedicat et custodiat nos, Dominus det nobis suam pacem*, et his similia (1).

(1) S. C. C. 10 Mart. 1640, n. 1056-1203; 19 Dec. 1654, n. 1602-1749; 7 Aug. 1655, n. 1613-1760; 28 Aug. 1655, n. 1621-1768.

DE PRIVATA OFFICII RECITATIONE, ET CUM SOCIIS.

388. Quoad privatam officii recitationem cæremonia præceptæ non sunt; sed quamvis cuique liberum sit infra officium genuflectere, stare, sedere vel etiam ambulare, modo modus sit honestus; quo tamen majori cum reverentia et devotione recitatio fiat, eo magis fructuosa et meritoria erit oratio. Convenit servare omnes crucis signationes, et inclinationes capitis ad *Gloria Patri*, nomina Jesu, Mariæ et sancti cujus fit officium vel specialis commemoratio, et in fine hymnorum, dum nominatur ss. Trinitas : laudabiliter etiam genuflectitur infra antiphonam finalem B. M. V., dum juxta rubricas præscribitur; item infra preces feriales, si commode fieri possit, ut dum officium in ecclesia vel in cubiculo recitatur.

389. Officium, dum privatim dicitur, semper eodem modo recitandum est, ac si in communi recitetur; ita ut sicut in publico officio, sic etiam in privata recitatione omnia sint dicenda, nihil omittendum, nec immutandum, nisi sit præscriptum. Officium enim recitans repræsentat totam ecclesiam, ejusque nomine orat et loquitur; et hac ratione omnia vere dicere, et sibimetipsi respondere potest. Sic in rubricis tit. XXX, n. 3, præscribitur, ut solus recitans officium, semper dicat *Dominus vobiscum*, et sibi respondeat *Et cum spiritu tuo* : sic etiam ante lectiones dicendum est *Jube, domne*, et non *Domine, benedicere*, ut dictum est n. 330. Juxta rubricas tamen tit. XV, n. 2, solus recitans, semel tantum dicit *Confiteor* et *Misereatur* in completorio et precibus primæ, omissis verbis *tibi pater*, vel *vobis fratres*, et *te pater* vel *vos fratres*, et similiter dicit *Misereatur nostri... dimissis peccatis nostris, perducatur nos*. Item antiphona finalis B. M. V. in privata officii recitatione seu extra chorum semper dicenda est in fine completorii, etiamsi matutinum sequentis diei subsequatur, et in fine laudum, si tunc terminandum sit officium, alioquin in fine ultimæ horæ : post alias autem horas non dicitur, etiamsi a recitatione cessandum sit. Aliæ mutationes non sunt faciendæ.

390. In privata officii recitatione cum uno aut pluribus sociis, unusquisque secreto recitare debet *Pater, Ave* et *Credo* sive ante, sive infra, sive post horas, excepta oratione dominica infra preces vesperarum et laudum, quæ ab uno dicitur alta voce, alio attendente. *Confiteor* et *Misereatur* in prima et completorio alternatim recitari possunt ut in choro, sed non debent (1), eaque semel recitare sufficit, omissis et mutatis verbis, ut supra dictum est in casu, quo quis solus officium recitat. Alternatim recitari debent hymni, psalmi, cantica, invitatorium, responsoria, preces, antiphona B. M. V. et reliqua, quæ in choro alternatim dicuntur : non enim sufficit, ut unus dicat primum versum, alter secundum et tertius tertium; neque ut unus dicat totum psalmum, et alter alium, sed omnia alternatim recitanda sunt. Antiphonæ dici possunt simul ab omnibus, vel alternatim cum psalmis. Lectiones dicuntur a singulis suo ordine. Convenit, ut unus gerat vicem hebdomadarii seu officium facientis, qui dicit capitula, benedictiones, orationes, et alia, quæ officium faciens dicere solet. In fine antiphona B. M. V. de præcepto addenda non est nisi in fine laudum et completorii. Notandum, simul recitantes se mutuo intelligibiliter audire debere, et cavere, ne unus recitare incipiat, antequam alter integre absolverit.

(1) S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 42.